

Predhovor

Doteraz sme sa niekto­ri častokrát pozerali na európske právo takpovediac ako vedľajší účastníci. Vedeli sme síce, že existuje Európsky súd pre ľudské práva v Štras­burgu, Európsky súdny dvor v Luxemburgu a Súd prvej inš­tancie taktiež v Luxem­burgu a tí skúsenejší mali o týchto inštitúciách i väčší prehľad. Avšak, uznajme si úprimne, naše kauzy, ktoré sme dennodenne riešili, nás spravidla nenabádali k tomu, aby sme sa intenzívne zaují­mali o možnosti našich klientov uplatňovať svoje práva pred týmito eu­rópskymi súdnymi inštitúciami a v niektorých prípadoch sme takúto možnosť ani ne­mali, lebo sme neboli členmi Európskej únie. Aj keď je v Čl. 7 Ústavy Slovenskej re­publiky uvedené, že právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, brali sme to ako preklenovacia zá­sadu, s ktorou sa v našej práci stretávame asi tak často ako s harašmentom, to zname­ná, že skoro nikdy. Povedzme si to otvorene, že sme ani nepredpokladali takú akce­láciu procesu nášho vstupu do Európskej únie a aj preto sme odkladali tieto problémy rovnako ako zaujímavé knihy prózy či poézie do regálov budúcnosti v nádeji, že si ich jedenkrát prečítame, možno počas vikendov, dovoleníek či dokonca penzie. Knižnice plné kníh, tenoraz noriem európskeho charakteru, ktorými budú, a v niektorých prí­padoch už aj sú, zaplnené naše právnické pracovne, sa však začínajú postupne, ale s istotou na nás rúcať s oveľa väčšou rýchlosťou ako sa nakláňa šikmá veža v Pise a hrozí nám, že nás tieto preplnené regále jedenkrát zasypú ako kedysi ľad a sneh ľa­dového muža Ōtziho v Alpách a objavia nás, či sami sa objavíme, po niekoľkých de­siatkach rokov zmrznutí, znehybnení a použiteľní najskôr ako exponát múzea.

Výzva po aktívnych vedomostiach je naliehavá tým skôr, že sa integrujú právne poriadky členských štátov Európskej únie, spoločenské a obchodné vzťahy, s ktorými sa zaoberáme, ako aj advokátske služby. V nadväznosti na túto tendenciu bol prijatý aj nový zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii, ktorý nadobudol účinnosť od 1. januára 2004, pričom niektoré jeho ustanovenia nadobudnú účinnosť až 1. 5. 2004, teda dňom nado­budnutia platnosti Zmluvy o pristúpení Slovenskej republiky do Európskej únie. Nový zákon o advokácii implementuje zároveň do slovenského právneho poriadku tri smerni­ce Európskeho spoločenstva, a to Smernicu č. 77/249/EHS o uľahčení slobodného po­skytovania právnych služieb, Smernicu Európskeho parlamentu a Rady č. 98/5/ES o umožnení výkonu právnického povolania na trvalom základe v inom členskom štáte ako v tom, v ktorom bola získaná kvalifikácia a Smernica Rady č. 89/48/EHS o všeobec­nom uznávaní vysokoškolských diplomov. Takto sa vytvoril právny rámec pre pôsobenie zahraničných advokátov u nás a vykonávanie ich advokátskeho povolania v Slovenskej republike (hostujúci euroadvokát, usadený euroadvokát, zahraničný advokát, medziná­rodný advokát). Našou snahou je aj týmito informáciami v publikácii pomôcť vyrovnat zřejmý náskok, ktorý majú zahraniční kolegovia pri znalosti a aplikácii platných európ­skych noriem v domácom prostredí i pred niektorými európskymi súdmi.

Proti určitej našej zotrvačnosti či hroziacemu „zamrznutiu“ sa musíme začať brániť.

*Dôležitou a azda tiež primeranou našou sebaobranou sú aj znalosti z tejto publi­kácie, ktorú sa rozhodla vydať Nadácia slovenskej advokácie v spolupráci so Sloven­skou advokátskou komorou a Poradcom podnikateľa, spol. s r. o., bez ktorých by naša iniciatíva bola len platonická. Vychádzali sme zo starej rímskej právnej tézy, ktorá ho­vorí: *Iura vigilantibus, non dormientibus prosunt*, teda, že práva prospievajú tým, kto-*

rí sa o ne starajú a nie tým, ktorí spia. Dohodnime sa všetci tí, ktorí túto knihu budeme čítať, že ani na chvíľku nezdríememe, že sa budeme starať o práva našich klientov, že ich budeme viesť, aby si ich uplatňovali s našou odbornou pomocou pred európskymi i domácimi súdnymi inštitúciami. Jedným z príkladov je aj poznatok, ktorý sme sa dozvedeli pri príprave tejto publikácie. Súdny dvor založil princíp zodpovednosti štátu za porušenie komunitárneho práva, ako i rozhodujúcu úlohu národných súdov pri jeho implementácii. V rozhodnutí vo veci C-4648/93, *Brasserie du Pêcheur* z 5. 3. 1996, ECR 1996/1029 judikoval, že komunitárne právo neukladá jednotlivcom len záväzky, ale jeho cieľom je tiež založiť práva, ktoré vznikajú nielen výslovne zaručené, ale taktiež z ducha povinnosti uložených Zmluvou. Z toho taktiež vyplýva pre našu prax dôležité poznanie, že kde Najvyšší národný súd vydá rozhodnutie v rozpore s komunitárnym právom, má jednotlivec možnosť domôcť sa náhrady škody (názor generálneho advokáta Legera vo veci *Köbler II.*). Z tohto rozhodnutia vyplývajú ďalej zrejme najmenej dva závery. Po prvé, že naše a aj každé národné súdnictvo členských štátov Európskej únie sa stáva súčasťou európskej justície, a tak sa musí, vrátane nás advokátov, správať a judikovať. A po druhé, že sa mení aj naše myslenie práce a celková iurisprudencia. Vidieť to napr. i na tomto spomínanom judikáte. Doteraz sme totiž uznávali ako prameň práva iba normatívny právny akt a nie právotvorný precedens, t. j. sudcovské právo. Z rozhodnutia *Brasserie du Pêcheur*, ktoré je vyššie uvedené, v konečnom dôsledku vyplýva zásadná zmena našej praxe, ako i prípravy na pojednávanie. Všimnime si len znenie odôvodnenia rozhodnutia: „...komunitárne právo neukladá jednotlivcom len záväzky, ale jeho cieľom je tiež založiť práva, ktoré vznikajú nielen výslovne zaručené, ale taktiež z ducha povinnosti uložených Zmluvou.“ Hľadať teda ducha zákona znamená viac sa trápiť nad judikatúrou, zmyslom zákona medzinárodných zmlúv a aj rešpektovať a predvídať právny názor sudcu, teda v konečnom dôsledku uznať za prameň práva aj sudcovské právo.

Touto knihou sme urobili prvý pokus na Slovensku dať advokátom sprievodcu, krátky exkurz po procesnom európskom práve a prehľad ako ďalej postupovať pred európskymi súdmi. Nemyslíme si, že výsledky autorského kolektívu sú konečné, a že nie je čo na tejto knihe dopĺňať a zlepšovať. Uvedomujeme si tiež, že sme nevyčerpali ani všetky možnosti zastupovania pred všetkými európskymi inštitúciami ani všetké schopnosti autorov. Držali sme sa skôr zásady, že táto kniha je základnou tehlou toho, čo k tejto problematike európskeho súdnictva môžeme našim kolegom sprostredkovať. A v konečnom dôsledku nemôže byť žiadna publikácia zlá, ktorá aspoň nejakou jednou stranou, či kapitolou je nám advokátom na prospech.

Praktické zameranie tejto publikácie, a to ako pomôcť advokátom rýchle sa zorientovať v základoch problematiky európskeho práva, ako aj účel a rozsah tejto publikácie, nám neumožňuje venovať sa všetkým oblastiam európskeho práva. So zreteľom na rozširujúci sa vstup zahraničných investorov do slovenského hospodárstva považujeme za užitočné v súčasnosti upozorniť aj na problematiku ochrany investícií z pohľadu európskeho práva, ktorá doteraz nebola súhrnnejšie spracovaná. Nepochybne existuje veľa ďalších problémov, ktoré si zasluhujú našu pozornosť a zaiste aj tie sa v ďalšom období stanú aj zásluhou tejto publikácie predmetom detailnejšieho rozboru.

Dúfame, že aj s vašou pomocou, s vašimi pripomienkami, nápadmi a otázkami pripravíme ďalšie nové a komplexnejšie vydanie a že naše výsledky budú rovnako úspešné ako naše úmysly.

JUDr. Anton Blaha, CSc.
predseda Správnej rady
Nadácie slovenskej advokácie